

Czy pomoc rozwojowa wspiera kobiety?

Oficjalna Pomoc Rozwojowa (ang. Official Development Assistance - ODA) jest głównym narzędziem, za pomocą którego państwa starają się wypełnić swoje zobowiązania dotyczące rozwiązania globalnych problemów nierówności społecznych i ekonomicznych. Składają się na nią *środki udostępnione przez rządy na zasadach preferencyjnych, głównie w celu promowania rozwoju i dobrobytu krajów rozwijających się*¹. Są to głównie środki finansowe, ale mogą również przybrać formę wsparcia technicznego, dotacji itp. W latach 2004 i 2007 nowe państwa członkowskie Unii Europejskiej, takie jak Bułgaria, Czechy, Polska, Rumunia i Słowacja, dołączyły do największego donatora - Unii Europejskiej (UE). Nowe kraje członkowskie UE udzielają państwom partnerskim pomocy dwustronnej (bezpośrednio) lub wielostronnej (za pośrednictwem instytucji międzynarodowych). Mają również swój wkład w określanie stanowiska UE w kwestiach procesów globalnych związanych z pomocą i rozwojem.

Prawa kobiet i równość płci stanowią kluczowe elementy każdej z globalnych strategii redukcji ubóstwa. Dokument końcowy szczytu w sprawie Milenijnych Celów Rozwoju z roku 2010 odzwierciedla zobowiązanie, które z coraz większą regularnością włączane jest do polityki państw-donatorów: *mamy świadomość, iż równość płci, uwłasnowolnienie kobiet, zapewnienie kobietom możliwości korzystania z pełni praw człowieka, a także wykorzenienie ubóstwa, są niezbędne dla rozwoju ekonomicznego i społecznego, jak również dla osiągnięcia Milenijnych Celów Rozwoju*.² Dobre intencje donatorów do dziś nie poprawiły w widoczny sposób sytuacji kobiet i dziewcząt w krajach rozwijających się. Przez ostatnie pół wieku na pomoc wydano ponad 2.3 bilionów dolarów, a mimo to ponad 1.2 miliarda ludzi wciąż żyje za mniej niż jednego dolara dziennie; ocenia się, że 70% z nich stanowią kobiety.³ We wszystkich krajach na świecie kobietom regularnie odmawia się podstawowych praw ze względu na płeć. W rezultacie mają one mniejszą moc decyzyjną, ograniczony dostęp do zasobów, takich jak pieniądze, ziemia, ochrona przed przemocą, a także dostęp do podstawowych usług, takich jak edukacja czy opieka zdrowotna.

1 IBON International (2009) Primer on ODA and Development Effectiveness, Can aid be a key contribution to genuine development? Philippines: 3

2 UNGASS (2010) Keeping the promise: United to achieve the Millennium Development Goals, artykuł dostępny pod adresem http://www.un.org/en/mdg/summit2010/pdf/outcome_documentN1051260.pdf

3 UNIFEM (2009) Women's Empowerment Principles, Equality means business: 8

Niniejszy materiał zwraca uwagę na równość płci jako jeden z celów rozwoju, a także przedstawia obecny model udzielania pomocy rozwojowej, który przyczynia się do ochrony i przestrzegania praw kobiet. Zarysowuje on również pewne wskazówki dotyczące tego, w jaki sposób pomoc rozwojowa może rzeczywiście przekształcić niekorzystną pozycję kobiet i wspierać uwłasnowolnienie, zarówno kobiet jak i mężczyzn, wprowadzając znaczące zmiany w rozwijającym się świecie.

Płeć a ubóstwo: koszty nierówności

Powiązanie pomiędzy brakiem równości płci a ubóstwem, jak również sposób, w jaki wzajemnie się one umacniają, zostało już wielokrotnie dowiedzione. Nierówności pomiędzy kobietami i mężczyznami wynikają z faktu, iż przypisuje się im konkretne role i obowiązki ze względu na płeć, i że ich praca w powszechnym mniemaniu ma różną wartość. To determinuje, w jakim stopniu kobiety i mężczyźni mogą uzyskać kontrolę i dostęp do zasobów, takich jak edukacja, opieka zdrowotna, ziemia, pieniądze itp. Na przykład nieodpłatny obowiązek pełnienia przez kobiety roli osoby zajmującej się domem i jego mieszkańcami ogranicza ich możliwości wykonywania pracy przynoszącej dochód, a także możliwość uzyskania dostępu do edukacji. Praca mężczyzn jest często lepiej wynagradzana: kobiety zarabiają średnio o 17% mniej niż mężczyźni.⁴ Kobiety są zatem bardziej podatne na doświadczenie ubóstwa na skutek ich nierównego statusu jako kobiet. Jak również odwrotnie – ubóstwo obniża zdolność kobiet do korzystania z możliwości, które mogłyby poprawić ich niekorzystną sytuację. Zatem pomoc rozwojowa mogłaby wchodzić w interakcję z tymi nierównymi relacjami i pełnić znaczącą rolę w ich wyrównywaniu.

⁴ ITUC (2008) in UNIFEM (2009) Progress of the World Women: 55

W efekcie potencjał stworzenia wyrównanej sytuacji społecznej i ekonomicznej, który niesie ze sobą rozwój, zostaje pomniejszony poprzez odsuwanie na bok nierówności pomiędzy obiema płciami, jak również przez sposób, w jaki odnoszą się do tej kwestii programy pomocowe. Niedawne badania wykazały, jak społeczne i ekonomiczne zyski maleją z powodu dyskryminacji kobiet w sferach edukacji, opieki zdrowotnej, usług finansowych i praw człowieka:

- 🌐 Brak równości płci w sferach edukacji i zatrudnienia w Afryce ogranicza roczny przyrost gospodarczy (na jednego mieszkańca) o 0.8%.⁵
- 🌐 W wypadku braku realizacji trzeciego Milenijnego Celu Rozwoju państwom może grozić obniżenie tempa wzrostu gospodarczego (na jednego mieszkańca) o 0.1-0.3 punktu procentowego.⁶
- 🌐 Według przybliżonych danych zawartych z Badania Ekonomicznego i Społecznego krajów Azji i Pacyfiku (*Economic and Social survey of Asia and the Pacific*) z 2007 r., region ten tracił rocznie 42-47 miliardów dolarów z powodu ograniczonego dostępu kobiet do zatrudnienia i kolejne 16-30 miliardów dolarów w wyniku różnic w dostępie do edukacji ze względu na płeć.⁷

Przeciwdziałanie sytuacji niesprawiedliwego rozłożenia dostępu i kontroli nad zasobami i świadczeniami nie tylko jest kluczowym elementem osiągnięcia celów rozwojowych, ale stanowi także prawo kobiet i jest kwestią sprawiedliwości społecznej. Pomoc rozwojowa powinna wywiązywać się ze zobowiązań dotyczących rozwiązania kwestii ubóstwa, jak również z obowiązków nałożonych na państwa poprzez ratyfikację narzędzi ochrony praw człowieka i praw kobiet, takich jak CEDAW (Konwencja w Sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet), Pekińska Platforma Działania itp. Te zobowiązania nie są obecnie wdrażane na wszystkich etapach procesu tworzenia polityki, a współczesne ramy współpracy rozwojowej i pomocy wciąż tworzą bariery dla kobiet zamiast je znosić.

5 Blackden, M. & C. Bhanu (1998) Gender, Growth, and Poverty Reduction: Special Program of Assistance for Africa, World Bank Technical Paper No. 428.

6 DESA (2009) World Survey on the role of women in development, artykuł dostępny pod adresem: <http://www.un.org/en/development/desa/financial-crisis/gender.shtml>

7 DESA (2009) World Survey on the role of women in development, artykuł dostępny pod adresem: <http://www.un.org/en/development/desa/financial-crisis/gender.shtml>

Obecne ramy finansowania: implikacje dla pracy na rzecz praw kobiet

W ramach zwiększania starań na rzecz osiągnięcia Milenijnych Celów Rozwoju, państwa-donatorzy zobowiązały się zwiększyć pomoc rozwojową i zaangażowały się w reformę prowadzącą do wypracowania agendy skuteczności. Na ramowe założenia tej reformy systemu pomocowego składają się: Deklaracja Paryska, Program Działań z Akry oraz Partnerstwo ws. Skutecznej Współpracy Rozwojowej z Pusan (Busan Partnership for Effective Development Co-operation); wszystkie one niosą ze sobą konkretne wskazówki dotyczące pracy na rzecz praw kobiet.

Deklaracja Paryska, przyjęta w 2005 r., zobowiązała 141 krajów rozwiniętych i rozwijających się, Komisję Europejską oraz 27 międzynarodowych organizacji donatorskich do zreformowania systemu udzielania pomocy i zarządzania pomocą na podstawie pięciu zasad - własności, harmonizacji, dostosowania, zarządzania na rzecz rezultatów i wzajemnej odpowiedzialności (patrz ramka). Deklaracja Paryska, obejmująca serię działań ujętych w określone ramy czasowe, uwzględniająca cele i wskaźniki. Jasno określa, że pomoc rozwojowa musi się kierować zasadami partnerstwa pomiędzy donatorami a krajami partnerskimi i że to do tych ostatnich musi należeć ów proces. Deklaracja Paryska bardzo mocno skoncentrowała się na dostarczaniu pomocy, a nie na kwestiach redukcji ubóstwa, nierówności i poprawianiu warunków dla ich skutecznego niwelowania. Ta zmiana kierunku znajduje odzwierciedlenie w mechanizmach, poprzez które coraz częściej udziela się pomocy, tj. wsparciu budżetowym i podejściu sektorowym (patrz ramka), w przeciwieństwie do wspierania poszczególnych projektów. Plan wdrażania, oparty na wyżej wspomnianych zasadach, koncentruje się na planowaniu na szczeblu krajowym, za pomocą instrumentów, takich jak dokumenty strategii państwowej, strategii redukcji ubóstwa, a także narodowe plany rozwoju. Deklaracja Paryska spotkała się z ostrą krytyką za nieumieszczenie podstawowych celów rozwojowych, dotyczących równości, praw człowieka, sprawiedliwości społecznej i zrównoważonego rozwoju, w centrum polityki pomocowej i rozwojowej.

Pięć zasad Deklaracji Paryskiej

- 🌐 **Własność:** Kraje rozwijające się mają objąć rolę przewodnią nad swoją polityką i strategiami rozwoju i koordynować działania rozwojowe.
- 🌐 **Harmonizacja:** Kraje-donatorzy mają starać się, aby ich działania były bardziej zharmonizowane, przejrzyste i skuteczne.
- 🌐 **Dostosowanie:** Kraje-donatorzy mają opierać swoje działania wspomagające na narodowych strategiach rozwoju, instytucjach i procedurach krajów partnerskich.
- 🌐 **Zarządzanie na rzecz rezultatów:** Wszystkie kraje mają zarządzać zasobami i usprawnić procesy decyzyjne dla osiągnięcia jak największej skuteczności.
- 🌐 **Wzajemna odpowiedzialność:** Państwa-donatorzy i państwa rozwijające się zobowiązują się, że będą odpowiadać przed sobą nawzajem za skutki rozwojowe.

Program Działań z Akry rozwinął Deklarację Paryską uznając, że pomoc odniesie pożądany skutek jeśli dowiedzie istnienia wpływów, jakie wywierają procesy rozwojowe. *Równość płci, przestrzeganie praw człowieka, a także poszanowanie środowiska naturalnego są kwestiami fundamentalnymi dla wywarcia trwałego wpływu na życie i potencjał ubogich kobiet, mężczyzn i dzieci. Wszelkie nasze działania muszą mierzyć się z tymi kwestiami w sposób bardziej systematyczny* (Plan Działania z Akry, par. 3). Plan działania z Akry nie tylko podkreślił, że równość płci stanowi jedną z kwestii horyzontalnych, ale również wskazał, iż zarówno donatorzy, jak i kraje rozwijające się mają zapewnić realizację polityki i programów rozwojowych w oparciu o międzynarodowe zobowiązania dotyczące równości płci i praw człowieka. Program Działań z Akry wzmocnił również własność procesów rozwojowych wśród krajów partnerskich poprzez zobowiązanie donatorów do prowadzenia szerokiego dialogu o polityce rozwojowej na szczeblu krajowym, wzmacniając zdolność krajów partnerskich do zarządzania rozwojem i korzystania z mechanizmów na szczeblu krajowym. Zobowiązuje on również donatorów do bliższej współpracy z parlamentami (otwierając furtkę do kontrolowania ich), lokalnymi władzami i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. Ów ostatni punkt jest niezmiernie istotny, jako że uznaje on organizacje społeczeństwa obywatelskiego za samodzielnych aktorów w procesie rozwojowym. Donatorzy zobowiązali się

8 Ramkę tę zapożyczono bezpośrednio z: AWID (2008) Primer 1: An Overview of the Paris Declaration on Aid Effectiveness and the new Aid Modalities on aid effectiveness and women's rights (dostępny online)

także do *przygotowania indywidualnych planów* zmierzających do wprowadzenia pomocy niewiązanej (*ang. untied aid*) w większym stopniu.

Mechanizmy udzielania pomocy

- 🌐 **Wsparcie budżetowe** odnosi się do pomocy finansowej w formie wkładu do ogólnego budżetu. Wewnątrz tej kategorii fundusze mogą nominalnie przypisane do pewnych sektorów, ale nie istnieją formalne ograniczenia co do tego, gdzie faktycznie należy owe środki wydać.
- 🌐 **Podejście sektorowe** dotyczy wsparcia przez donatora rozwoju całego sektora w danym państwie, na przykład opieki zdrowotnej, edukacji czy rolnictwa.
- 🌐 **Strategie Redukcji Ubóstwa** wprowadzone zostały jako warunek udzielenia pożyczki przez Bank Światowy i Międzynarodowy Fundusz Walutowy. Mają one na celu określenie głównej strategii państwa w kwestii ograniczania ubóstwa. Strategie powinny być sporządzane przez rząd kraju partnerskiego w konsultacji z Bankiem Światowym i Międzynarodowym Funduszem Walutowym.
- 🌐 **Fundusze wspólne tzw. koszykowe (*ang. Basket Funding*)** to metoda zbiorowego finansowania konkretnego programu, sektora lub wsparcia budżetu przez kilku donatorów. Może ona wiązać się z zawarciem przez donatorów porozumienia na rzecz zharmonizowania procedur.

Partnerstwo ws. Skutecznej Współpracy Rozwojowej z Pusan (*ang. Busan Partnership for Effective Development Co-operation*) zawiązane zostało podczas czwartego Forum Wysokiego Szczebla (listopad-grudzień 2011) w Korei Południowej. Zasada własności przyjęła w nim bardziej demokratyczną orientację skupiając się na społeczeństwach, a nie tylko państwach, zdefiniowała również bardziej aktywne role dla wszystkich aktorów działających na rzecz rozwoju (parlamentów, samorządów lokalnych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego) w kształtowaniu polityki rozwojowej. Po raz pierwszy w historii procesu skuteczności przy stole negocjacyjnym zasiadły organizacje społeczeństwa obywatelskiego (reprezentowane przez platformę Better Aid⁹).

⁹ Better Aid obejmuje ponad 700 organizacji rozwojowych w sferze społeczeństwa obywatelskiego ; od stycznia 2007 występowała z krytyką skuteczności pomocy. Better Aid prowadzi wiele działań obywatelskich, takich jak lokalne konsultacje, badania i monitoring.

Chociaż partnerstwo z Pusan nadal koncentruje się na wynikach/rezultatach, charakteryzuje je długoterminowa orientacja. Zakłada ono badanie wyników, które mają *trwały wpływ na redukcję ubóstwa i ograniczenie nierówności*. Zasady przejrzystości i odpowiedzialności także wykraczają poza relacje międzyrządowe, gdyż dotyczą teraz również docelowych beneficjentów, czyli obywateli. Nie istnieje jednak wyraźne zobowiązanie do przyjęcia podejścia do rozwoju opartego na prawach człowieka, a wprowadzona, ze względu na udział w procesie tzw. grupy BRIC¹⁰, wzmianka o dużym stopniu dowolności w podejmowaniu zobowiązań redukuje je do przyjęcia jedynie wspólnych, podstawowych zasad.

W dokumencie Partnerstwa równość płci jest opisana bardziej szczegółowo niż w Programie Działań z Akry. Paragraf 20. Partnerstwa z Pusan określa konieczność zmniejszenia nierówności płci zarówno jako *samodzielny cel jak i warunek zrównoważonego i powszechnego wzrostu*. Wyznacza on również cele równości płci w mechanizmach odpowiedzialności, wzywa do zbierania i analizy danych ze wskaźnikiem: *płeć*, by ułatwić tworzenie polityki publicznej w sposób wrażliwy na płeć. Zachęca także do włączenia kwestii równości płci do wszelkich inicjatyw rozwojowych. Równość płci pozostaje jednak silnie zakotwiczona w modelu wzrostu ekonomicznego, nie traktując praw kobiet jako podstawowych dla rozwoju. Jednakże paragraf 20. może stanowić punkt wyjścia do wywierania wpływu na rzecz agendy praw kobiet i naciskania na respektowanie zobowiązań międzynarodowych.

Mimo że zaangażowanie nowych państw członkowskich UE wciąż pozostawało dosyć ograniczone, jako że polityki i programy rozwojowe większości z nich dopiero się kształtują, to właśnie w Pusan państwa te po raz pierwszy zaangażowały się w proces zwiększania skuteczności pomocy. Organizacje obywatelskie z nowych krajów członkowskich UE uczestniczyły zarówno w samym forum, jak i w przygotowaniach, głównie poprzez Platformy Narodowe CONCORD-u i sam CONCORD. Jednakże decydenci wykazali się mniejszym zaangażowaniem, z wyjątkiem Polski (ze względu na prezydencję w UE), a delegacje państw członkowskich składały się jedynie z ambasadorów, a nie z kluczowych polityków z odpowiednich ministerstw.

Niektóre zmiany w koncepcji rozwoju zawarte w wyżej wymienionych dokumentach dotyczących kwestii skuteczności pomocy wywarły niezaprzeczalny wpływ na organizacje zajmujące

10 BRIC - Brazylia, Rosja, Indie i Chiny, uznawane za kraje na podobnym etapie rozwoju ekonomicznego, który niedawno osiągnął wyższy poziom zaawansowania

się prawami kobiet i na pracę nad równością płci powodując włączenie ich do procesów rozwojowych. Przyczyniło się to również do wzrostu zainteresowania kwestiami równościowymi w ramach ustanawianych celów rozwojowych.

Ograniczenie finansowania i dostępu do funduszy

Nowe mechanizmy udzielania pomocy faworyzują finansowanie przechodzące bezpośrednio z rządu do rządu. Podczas gdy większa ilość pieniędzy przechodzi przez rządy narodowe w celu wzmocnienia własności państwa i zbudowania partnerstwa pomiędzy donatorami i krajami partnerskimi, metoda ta stanowi zagrożenie dla prac na rzecz praw kobiet w przypadkach, kiedy nie są one respektowane przez państwo. Może to na przykład utrudnić pracę nad bardziej spornymi kwestiami, takimi jak prawa reprodukcyjne, jeżeli nie stanowią one priorytetów narodowych. Rwanda i inne rządy afrykańskie silnie lobbowały w sprawie systemów krajowych podczas procesu negocjacyjnego na drodze do Pusan. W Partnerstwie z Pusan istotne jest, by systemy krajowe stanowiły podstawowy mechanizm przekazywania środków krajom partnerskim, jest zatem bardzo prawdopodobne, że ograniczy to dostęp do finansowania prac nad równością płci oraz finansowania dla organizacji zajmujących się prawami kobiet.

Opłacalności szkodzi pracom nad równością płci

Coraz częściej oczekuje się, że pomoc przynosić będzie widoczne, mierzalne rezultaty. Donatorzy domagają się spektakularnych wyników nawet krótkoterminowych projektów, które następnie chętnie przedstawiają podatnikom. Takie podejście nie współgra z działaniami mającymi na celu trwałą przemianę nierównych relacji między płciami, które są złożone i wymagają długoterminowych działań, by im przeciwdziałać.

Partnerstwo z Pusan odwołuje się do koncepcji wzrostu ekonomicznego rozumianego jako rozwój, przy czym większy nacisk kładzie się na finansowanie poprzez sektor prywatny. Co więcej, wyniki w tej sferze częściej są trudne do udowodnienia. Zbieranie informacji pod kątem takich wyników jest niemożliwe w krótkim czasie przeznaczonym na ocenę prowadzonych programów, przez co coraz trudniej jest organizacjom wykazać, jak konkretne i trwałe są prace na rzecz praw kobiet, a donatorom – docenić wartość inwestowania w równość płci.

Ograniczona własność a uczestnictwo kobiet w określaniu narodowych priorytetów

Ogólny cel zachowania własności przez kraje partnerskie dostarcza okazji do ich większej aktywności w kształtowaniu programów pomocowych. Koncepcja własności nie może jednak ograniczać się jedynie do rządów krajów partnerskich. Uczestnictwo obywateli, w szczególności kobiet, które w dużej części zostały wykluczone z procesów kształtowania polityki, jest niezbędne, by móc realnie ograniczyć ubóstwo. Na przykład niewystarczające konsultacje w sprawach priorytetów przy ustalaniu budżetu narodowego mogą mieć negatywny wpływ na sytuację kobiet. Co więcej, Oficjalna Pomoc Rozwojowa opiera się na Strategii Redukcji Ubóstwa, które są zatwierdzane przez Bank Światowy i Międzynarodowy Fundusz Walutowy, a zatem ich kształt nie zależy w całości do poszczególnych krajów. Wymienione instytucje nie odpowiadają za realizację międzynarodowych celów na rzecz równości płci i zrównoważonego rozwoju, tak więc prawdopodobnie kwestie kluczowe dla kobiet zostaną pominięte.

Jak sprawić, by rozwój brał pod uwagę równość płci?

Partnerstwo z Pusan¹¹ zawiera dwa ograniczone czasowo zobowiązania dotyczące przygotowania procesów monitorowania oraz nowego ciała – Globalnego Partnerstwa na rzecz Skutecznej Współpracy Rozwojowej (*ang. Global Partnership for Effective Development Co-operation*) – odpowiadającego za wdrożenie zobowiązań z Pusan. W czerwcu 2012 r. tymczasowa grupa (dawna grupa szerpów) ogłosi globalne wskaźniki i ramowe założenia monitorowania Partnerstwa z Pusan. Odpowiedzialność za monitoring w dużej mierze przejmą kraje partnerskie. Wdrożone zostaną też robocze zasady działania dla Globalnego Partnerstwa na rzecz Skutecznej Współpracy Rozwojowej (*Global Partnership on Effective Development*, następca *Working Party on Aid Effectiveness*), które będzie pełniło rolę forum wymiany wiedzy i regularnego monitorowania postę-

¹¹ Par. 35 i 36

pu. Jest to niezbędne dla nowej, demokratycznej, powszechnej i mniej zależnej od donatorów agendy skuteczności współpracy rozwojowej, ponieważ umożliwia w ten sposób utworzenie prawdziwego partnerstwa, a także procesu w mniejszym stopniu kierowanego przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) i Komitet Pomocy Rozwojowej przy OECD (DAC). Dla nowych państw członkowskich UE stanowi to okazja do większego zaangażowania, jako że nie wszystkie te państwa są członkami OECD DAC.

Sekretarz Stanu Stanów Zjednoczonych - Hillary Clinton nawiązała współpracę z rządem koreańskim i kilkoma innymi krajami (m.in. Wielką Brytanią, Kanadą) w celu uruchomienia tzw. Wspólnego Planu Działania na rzecz Równości Płci i Rozwoju z Pusan (Busan Joint Action Plan on Gender Equality and Development) podczas IV Forum Wysokiego Szczebla. Mimo że plan promuje równość płci i uwłasnowolnienie ekonomiczne kobiet, a także postuluje zwiększenie funduszy na działania na rzecz praw kobiet, inicjatywa ta koncentruje się na wzroście gospodarczym, a nie na prawach człowieka i ograniczaniu ubóstwa. Organizacje kobiece przyjmują ten projekt jako punkt wyjścia, ale skrytykowały wąską definicję równości płci jako środka do osiągnięcia wzrostu gospodarczego i wezwały do ponownego rozważenia tej tendencji, którą obecnie prezentują również niektórzy donatorzy.

Na przestrzeni ostatniej dekady organizacje społeczeństwa obywatelskiego reagowały na prowadzony przez donatorów proces zwiększania skuteczności pomocy poprzez wspieranie paradygmatu bardziej powszechnego, zrównoważonego rozwoju. Szczególną wagę ma w tym wypadku nie tyle ilość dostarczanej pomocy, co jakość rozwoju. Rzeczniczki i rzecznicy praw kobiet wzbogacili ten proces, sprawiając że równość płci została uznana za jego kluczowy element, a oni sami uznani zostali za kluczowych działaczy na rzecz rozwoju. Rośnie widoczność kwestii równości płci, gdyż coraz więcej organizacji kobiecych z krajów-donatorów i krajów partnerskich angażuje się w procesy globalne dotyczące rozwoju. Rola organizacji społeczeństwa obywatelskiego jako pełnoprawnych partnerów w negocjacjach dostarcza licznych okazji do wywierania realnego wpływu na zmiany polityczne, ale może także negatywnie wpłynąć na niezależną pozycję ruchu i jego pionierską rolę we współpracy rozwojowej. Mimo że Partnerstwo z Pusan i Plan Działania na rzecz Równości mają swoje niedociągnięcia, to jednak dają nowym państwom członkowskim UE możliwości odegrania istotnej roli w ich wdrażaniu w najbliższej przyszłości.

Koalicja KARAT

Od 1997 roku KARAT funkcjonuje jako koalicja kobiecych organizacji pozarządowych z Europy Środkowej i Wschodniej oraz Azji Centralnej mających na celu zapewnienie równości płci poprzez monitorowanie realizacji międzynarodowych umów i polityk. KARAT działa na rzecz przestrzegania praw człowieka w stosunku do kobiet, społecznej i ekonomicznej sprawiedliwości oraz współpracy rozwojowej opartej na równouprawnieniu płci, ze szczególnym uwzględnieniem perspektywy krajów Europy Środkowo-Wschodniej oraz Azji Centralnej. W ciągu ostatnich dziesięciu lat KARAT stworzył silną koalicję, która skupia obecnie około 70 członków w tym 58 organizacji.

Koalicja KARAT

ul. Rakowiecka 39A/14
02-521 Warszawa
Tel. +48 22 849 16 47
tel./fax +48 22 628 20 03
secretariat@karat.org.pl
www.karat.org

Partnerami projektu są: Gender Education Research And Technologies z Bułgarii, „AUR” A.N.S.R.U z Rumunii, Slovak Centre For Communication and Development ze Słowacji.

Publikacja powstała w ramach projektu „Connect! South East West Women for Development Building Support in New Member States for Gender-sensitive and -responsive European Development Co-operation”. Jest współfinansowana ze środków Komisji Europejskiej oraz Fundacji im. Stefana Batorego. Odpowiedzialność za zawartość ponosi wyłącznie Koalicja KARAT i nie może być postrzegana jako oficjalne stanowisko Unii Europejskiej.

